

ընդունածները չընդունիր՝ ճշմարիտ եկեղեցիի մաս չկազմեր, կ'ըսէ: Իսկ Բողոքականները որոնք բազմապիսակ են, արդէն բառին բուն իմաստով եկեղեցի չունին. «անտեսանելի եկեղեցի»ի տեսութիւն մը ունին: Անոնց մէջ մարդ ինքն իրեն կը հնազանդի. իրարու քով կուգան պարզապէս միատեղ աղօթելու, զիրար լսելու և Ս. Գիրք կարդալու համար:

Հայոց եկեղեցիի և Կաթողիկոսներու միջև վարդապետական և արարողական տարբերութիւններ բաւական կան (օր. Հաղորդութեան մասին՝ Գոյացախոխութիւնը, Ս. Երրորդութեան մասին՝ և յորդոյն, Հանդերձեալ կեանքի մասին քառասունը են), Բայց անոնք վերը մեր գրած սկզբունքին հետեանքներն ու մանրամասնութիւններն են: Իսկ բողոքականները բան մը չունին բաղդատելիք: Ս. Գիրքը իւրաքանչիւր անհատի համար ամէն բան է. և մենք զիտենք թէ Ս. Գիրքը շիտակ հասկնալ և անկէ որոշ կանոններ հանել որքան դժուար է՝ մա՛նուանդ անոնց համար որ ժամանակ չեն ունենար զայն սերտելու:

Հայոց եկեղեցիին ամէնէն մօտ եկեղեցիներն են դուաւնութեան տեսակէտէ՝ Ասորի, Ղպտի և Հապէշ եկեղեցիները. յետոյ կարգաւ Յոյն եկեղեցին, Հռոմէական եկեղեցին, Եպիսկոպոսականը. Իսկ Բողոքականը եկեղեցի չէ ըսինք արդէն: Եպիսկոպոսական եկեղեցիին մէկ մասը մեղի աւելի մօտ է. բայց մէկ մասն ալ հեռու է՝ բողոքականութեան շատ միտած ըլլալով:

Հայց. եկեղեցին ազատական է և լայնամիտ. բայց այս ըսել չէ թէ սկզբունք չունի. ըստ այսմ՝ կը մերժէ ուրիշ եկեղեցիներու ինչ ինչ սխալները կամ մօլորութիւնները, զորս թէև էական փրկութեան արգելք չի նկատեր՝ բայց կը պնդէ ուղղադոյնին վրայ՝ որ աւելի հաճելի և ընդունելի է Աստուծոյ:

Այս նիւթի մասին Օրմանեանի Հայոց եկեղեցի գիրքը պէտք է կարդալ: Ուրիշ գիրքեր ալ կան՝ բայց հաղուագիւտ են:

Տ. Վ. Ն.

ԸՆԹԵՐՑՈՂԷՆ՝ ԱՌ ԽՄԲԱԳԻՐՆ

Սրբազան Տէր Խմբագիր,

Մեծ հաճոյքով կը կարդամ ՍԻՈՆը, ու չադրութեամբ հետեւած եմ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ բարեկարգութեան վերաբերեալ յօդուածներուն. շատ ճիշդ է անոնց եզրակացութիւնը: Երբ ժողովուրդը և եկեղեցականը կրօնապէս դաստիարակուած է և հասունցած՝ եկեղեցին ինքնին բարեկարգուած է: Այս ալ Ս. Գիրքին ընդհանրացումով և կարգաւով կարելի կ'ըլլայ:

Ս. Գիրքին աշխարհաբար հայերէնով հրատարակութիւնը անհրաժեշտութիւն մ'է այսօրուան պէտքին համար: Այս գործը զլուխ հանելու համար մեծ բարերար մը փնտռել թէ՛ կարելի չէ և թէ չիտակ չէ: Ազգին ողջմիտ մասն է որ պէտք է հոգայ այս կարեւոր պէտքը. շատ նպատակայարմար պիտի ըլլար խմբակցութիւն մը կազմել այս նպատակին համար 5 կամ 10 տարուան բաժանորդագրութեան ձեւով, եթէ արգելք մը չկայ նոյն իսկ Հ. Բ. Ը. Ս. հովանիին տակ, և այս կարեւոր պահաւը զլուխ հանել: Այս Ազգը որ ժամանակաւոր (անցնող) պէտքերու համար միշտ կուտայ, ևս վստահ եմ թէ այս տեսակ դարեր տեսիլք գործի մը համար երբեք չխնայիր:

Սրբազան Հայր, ներկայովս կը խոստանամ սոյն նպատակին համար կազմելիք ընկերութեան տարեկան (5) հինգ անգղ. ոսկի վճարել 5 կամ 10 տարի, որչափ ժամանակ որ հարկաւոր է: Շատ փոքրաթիւ գաղութի մը մէջ գտնուելով հնարաւորութիւն չունիմ ինձի ընկերներ զբոնելով զլուխ կենալու այդ գործին: Հայաշատ կեդրոններու մէջ կը յուսամ թէ զբոնուին մարդիկ, որոնք այս շատ կարեւոր գործը զլուխ հանելու համար սիրով յանձնառու ըլլան: . . .

Համբուրնով Ս. Աջերնիդ

Միլանո

Թ. ԾԱՐՄԱՆԵԱՆ

